

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології

Психологія педагогічної діяльності

Методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
Спеціальності 014.02 Середня освіта
Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література**

**2022
Мукачево**

УДК 159.9:37(076)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Мукачівського державного університету*

протокол № 1 від «22» вересня 2022р.

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології,
протокол № 1 від «15» серпня 2022р.*

Рецензент: Корнієнко І.О. доктор психологічних наук, професор

M86

Психологія педагогічної діяльності: Методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання Спеціальності 014.02 Середня освіта Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література / Укладач Б. В. Барчі.– Мукачево: МДУ, 2022. – 37с. (1,9 авт.арк).

Видання містить плани практичних занять до вивчення тем із психології педагогічної діяльності (питання для підготовки та дискусії), психологічні завдання, що сприяє систематизації знань при підготовці студентів до занять, полегшує пошук матеріалу і визначає структуру практичних занять при вивченні освітнього компоненту. Призначене для використання студентами в процесі виконання самостійної роботи та підготовки до практичних занять. Методичні вказівки розроблені у відповідності до програми дисципліни «Психологія педагогічної діяльності».

© МДУ

© Барчі Б.В.2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	
1. Практична робота 1	6
2. Практична робота 2	9
3. Практична робота 3	12
4. Практична робота 4	15
5. Практична робота 5	18
ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА	21
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЕКЗАМЕНУ	25
ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	26
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ПЕРЕДМОВА

Підготовка теоретичних питань з тем, винесених на практичні та самостійне опрацювання передбачає структурування навчального матеріалу у базові блок-схеми та їх презентацію на практичному занятті.

Здобувачі вищої освіти повинні:

- Ознайомитися з питаннями теми для підготовки (потрібно розглянути усі питання, вказані у плані практичного заняття або до теми на самостійне опрацювання).

- Знайти рекомендовані до теми літературні (у бібліотеці, читальному залі, лабораторії кафедри) та інтернет-джерела (у списку літератури вказано посилання на онлайн-доступні підручники та матеріали). Підбираючи літературу, можна скористатися бібліотечними каталогами (предметним, алфавітним чи систематичним) та допомогою працівників бібліотеки, читальних залів та лаборантів.

- Віднайти теми, розділи чи параграфи, що розкривають відповідні питання з теми та спочатку прочитайте їх.

- Скласти блок-схему (схеми) ключових позицій питання, що відображала б найсуттєвіші зв'язки, смисли та відношення щодо його всебічного змісту.

- Виділити основні поняття, необхідні до засвоєння, випишіть їх у свій термінологічний словник, укладаючи тематичний глосарій;

- Встановити взаємозв'язки опрацьованого матеріалу з іншими питаннями теми, спробуйте з метапозиції побачити цілісність усіх аспектів опрацьовуваної теми.

- В опрацьованому матеріалі визначити та зафіксуйте ті аспекти, які залишилися незрозумілими, потребують пояснення чи уточнення. З ними Ви можете звернутися до викладача на консультації або винести для обговорення на практичному занятті.

- Перевірити рівень засвоєння опрацьованих питань можна відповівши на тестові завдання або без ускладнень розв'язавши професійно-орієнтовані практичні завдання, рекомендовані до розв'язання з цієї теми.

Підготовка групових презентацій та усних виступів передбачає вироблення вміння презентувати певні інформаційні блоки перед загалом, запроваджувати активні методи навчання та захищати результати власної діяльності.

Здобувачі вищої освіти повинні:

- Пройти усі необхідні етапи з підготовки теоретичних питань, та продумати послідовність та образ їх презентації групі (чи викладачу на консультації).

- Створити спільну презентацію чи блок-схему до кожного питання з теми (у гугл-документі, файлі).

Самостійна робота є невід'ємним конструктом опанування навчальної дисципліни «Психологія педагогічної діяльності». Вона передбачає підготовку магістрів у кількох напрямках:

- опрацювання теоретичних питань з тем, винесених на самостійне опрацювання;
- складання блок-схем теоретичних питань до практичних питань (структурований конспект);
- опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури до кожної з тем;
- складання словника та тематичного глосарію з відповідних розділів дисципліни;
- підготовка групових презентацій та психологічний аналіз структури педагогічної діяльності під час виступів;
- виконання завдань, винесених на практичне заняття (виконання тестових завдань, розв'язування професійно-орієнтованих кейсів);
- виконання індивідуального дослідницького завдання за обраним проблемно-дослідницьким напрямком.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

- відповідність змістовим та структурним вимогам, вказаним у плані практичного заняття.
- титульна сторінка, що містить тему та номер практичного заняття, інформацією про його виконавця;
- охайне, структуроване оформлення, грамотний опис, без технічних недоліків.

Загальні вимоги до змісту індивідуального дослідницького завдання (ІНДЗ).

- Обрати (або запропонувати власне) дослідницьке питання, за напрямом якого виконуватиметься ІНДЗ.
- Ознайомитися зі структурою та вимогами до оформлення результатів наукових розвідок з досліджуваної психологічної проблеми у вигляді статті чи тез доповіді
- Проаналізувати вітчизняні та зарубіжні наукові публікації з обраної проблеми за останні 10 років, сформулюйте огляд теоретичного аналізу наукових досліджень та публікацій з досліджуваної проблеми, окресливши ключові проблеми та напрямки, виділяючи предметні області вивченого та того, що потребує уточнення, дослідження та спеціального прицільного аналізу.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Практичне заняття 1

Предмет, завдання та методи психології педагогічної діяльності

1. Предмет і завдання психології педагогічної діяльності
2. Методологічні принципи психології педагогічної діяльності
3. Методи психології педагогічної діяльності
4. Зв'язок психології педагогічної діяльності з іншими науками
5. Етапи становлення психології педагогічної діяльності

Рекомендована література [3,5,6,8,12,16,17,19,20]

Мета: ознайомити студентів із предметом, об'єктом, структурою, завданнями психології педагогічної діяльності, розкрити сутність міжпредметних зв'язків окресленої галузі педагогічної психології, сформулювати уявлення про специфіку методів її дослідження.

Питання для дискусії

1. Психологія педагогічної діяльності як психологічна галузь.
2. Теоретичні та прикладні завдання психології педагогічної діяльності.
3. Педагогічна діяльність в освітянському просторі.
4. Зв'язок психології педагогічної діяльності з іншими науками.
5. Характеристика методів психології педагогічної діяльності.
6. «Хороший вчитель» на Ваш погляд. Опишіть який він.
7. Функції вчителя сучасної школи.

КЕЙС 1

Учень говорить учителеві: «Я знову забув принести зошит (виконати домашнє завдання іт.п.)». Як повинен на це відреагувати вчитель?

1. *«Ну от, знову!»*
2. *« Чи не здається тобі це проявом безвідповідальності?»*
3. *«Думаю, що тобі настав час почати відноситися до справи серйозніше».*
4. *«Я хотів би знати, чому?»*
5. *«У тебе, імовірно, не було для цього можливості?»*
6. *«Як ти думаєш, чому я щораз нагадую про це?»*
7. _____

КЕЙС 2

Учень, явно демонструючи своє погане ставлення до кого-небудь з товаришів по класі, го-ворить: «Я не хочу працювати (учитися) разом з ним».

Як на це повинен відреагувати вчитель?

1. «Ну і що?»
2. «Нікуди не дінешся, все одно прийдеться».
3. «Це нерозумно з твоєї сторони».
4. «Але він теж не захоче після цього працювати (учитися) з тобою».
5. «Чому?»
6. «Я думаю, що ти не правий».
7. _____

КЕЙС 3

У класі з'явився "новенький". Хлопчик сильно заїкався. Учні зустріли його недружелюбно, сміялися і дражнили його. Виник конфлікт, в який був залучений класний керівник, який ставив "двійки" зі свого предмета тим, хто дражнив.

Проведіть психологічний аналіз ситуації, що склалася.

Рішення. Класний керівник надійшов невірною, використовуючи "двійки". Взагалі, важко впливати на учнів в такій ситуації. Необхідно вирішувати її, з огляду на положення з боку "новенького" учня, як він повинен реагувати на репліки учнів, як себе вести. Крім того, класний керівник повинен виявити, що "новенький" може робити дуже добре, щоб це якість оприлюднити учням. Краще переключити увагу учнів з заїкання на якісь його здатності, щоб однокласники оцінили його хороші якості.

Ознайомтесь із змістом педагогічної ситуації та запропонуйте власні ефективні шляхи її розв'язання

Прояв лінощів

Після уроків учителька залишила Надійку для додаткових занять з математики, але та раптово скривилася й артистично почала хапатися за груди з правого боку, кажучи, що в неї болить серце.

Варіант 1. Учителька, з гумором: "А я не знала, кому доручити роль Бабусі у нашій казці! Неперевершена гра!".

Варіант 2. "Викликаємо «швидку»! Терміново потрібно зробити укол!".
Варіант 3. "Посидь за партою, а коли напад минеться — попрацюємо!". Відомо, що силоміць нічого не навчиш. Треба спробувати змінити методику індивідуальної навчальної роботи з Надійкою, відшукати дієві засоби стимулювання її до навчальної діяльності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми.
2. Підготувати блок-схеми або конспект основних питань теми.

3. Створити групову презентацію теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті.
4. Скласти зведений термінологічний словник до теми.

Розв'язування творчих (професійно-орієнтованих) завдань Обґрунтуйте своє розуміння даної педагогічної ситуації

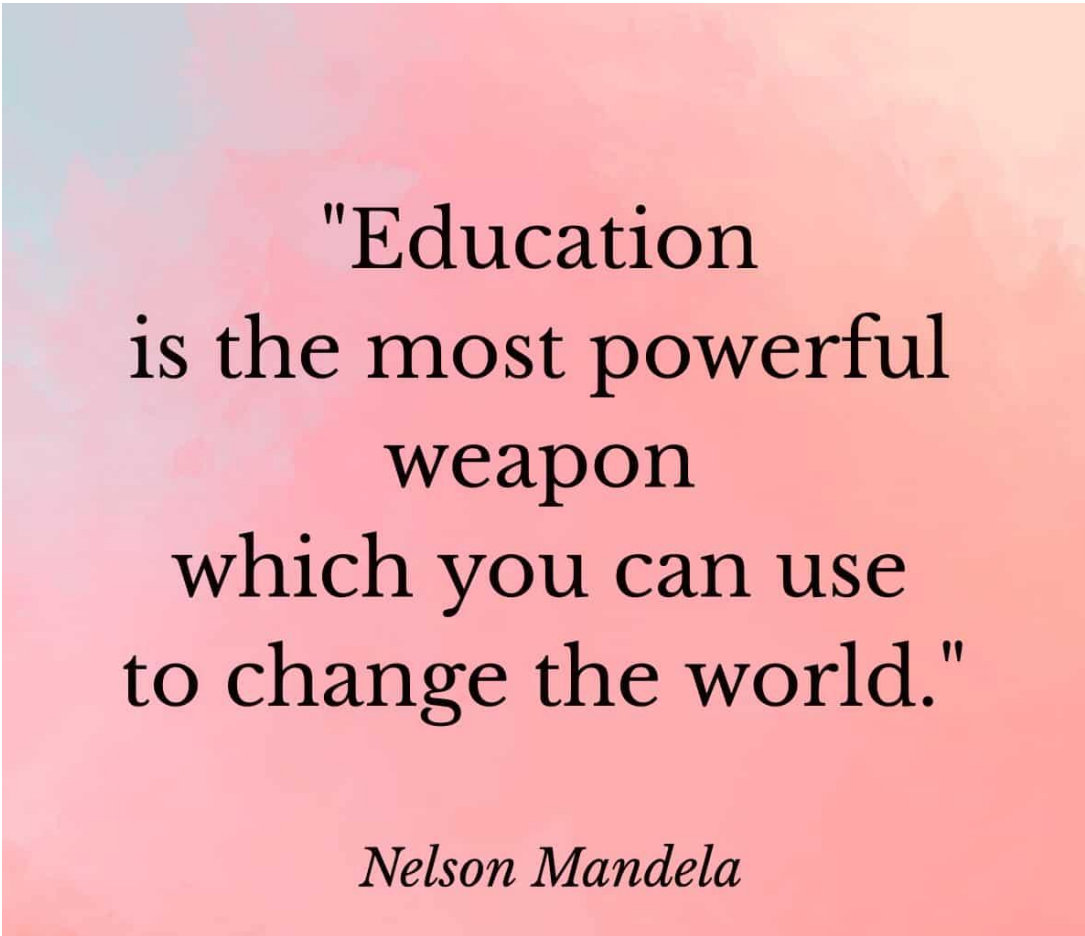
«Не вписався»

Версія вчителя: «Не вмів спілкуватися з однолітками. Постійно сварився й з'ясовує взаємини з однокласниками, а на уроці переживає через конфлікт. Соромиться відповідати перед класом».

Версія дитини: «Учитель за мене не заступається, отже, він на їхньому боці!» Учителеві ж ніколи звертати увагу на особисті стосунки школярів. Як наслідок, дитина переносить на вчителя свою образу на однокласників.

Шляхи розв'язання. Батьки! Поясніть дитині, що вчитель до всіх дітей ставиться однаково, він хвалить і сварить не тих, кого любить (або не любить), а тих, хто добре (погано) засвоює матеріал.

Діагноз. Діти, які не відвідували дитячий садок, дуже важко вливаються в товариство однолітків. Дитина чекає, що однокласники (як його батьки) любитимуть його «просто так».

"Education
is the most powerful
weapon
which you can use
to change the world."

Nelson Mandela

Практичне заняття 2

Психологічна характеристика професійної діяльності педагога

План

1. Загальна характеристика професійної діяльності педагога
2. Педагогічні здібності як умова ефективної педагогічної діяльності
3. Психологічні основи роботи вчителя з обдарованими дітьми
4. Психологічні основи роботи вчителя з невстигаючими учнями невстигаючими учнями

Рекомендована література [3,5,8,9,12,15,17,19,20]

Мета: ознайомити студентів з психологічною специфікою професійної діяльності педагога, її функціями, віково-орієнтованою моделлю, структурою та основними етапами здійснення.

Питання для дискусії

1. Загальне поняття про педагогічну діяльність.
2. Педагогічна діяльність у системі інших видів діяльності.
3. Психологічні особливості діяльності вчителя на сучасному етапі розвитку школи.
4. Психологічна специфіка віково-орієнтованої моделі освітньої діяльності.
5. Функції професійної діяльності педагога.
6. Психологічна структура професійної діяльності педагога (цілепокладання, мотивація, суб'єктно-об'єктна та суб'єкт-суб'єктна взаємодія, умови, засоби, результат).
7. Основні етапи професійної діяльності педагога.

КЕЙС 1

Учні збиралися втікти з додаткового уроку, причому вчителеві потрапила до рук записка, у якій вони домовляються піти з уроку й не дуже добре відгукуються про нього. Що робити?

(Учитель демонстративно прочитав класові записку й сказав, що він тепер обізнаний щодо їхньої підготовки прогулу уроку, що його хвилює їхня думка про нього, але він не збирається мститися, а хоче розібратися, чому так сталося. Дуже хоче вислухати дітей, але просить і їх вислухати його.)

Зрештою учні й учитель порозумілися і виявилися задоволеними одне одним, урок тривав далі.)

КЕЙС 2

Досвідчені вчителі завжди дотримуються правила: ніколи не починати щось розповідати учням або давати новий матеріал, доки не переконаєшся, що вони вже знають з цього питання чи які практичні навички мають. Після з'ясування цього вчителі диференціюють навчальний матеріал за ступенем складності.

Чим забезпечується розвиваючий ефект такого підходу. Хто розробив теоретичні основи такого підходу, який акцентує увагу на діалектичному взаємозв'язку навчання і розвитку? Охарактеризуйте цей підхід та опишіть його представленість у структурі професійної діяльності педагога.

КЕЙС 3

Семикласник часто прогулює уроки, на заняття приходить не підготовленим. У своє виправдання зухвало заявляє: "А навіщо мені ваш французький? Я люблю рок, а всі хіти - англійською". Молода вчителька (студентка-практикантка) від хвилювання почервоніла, так раптовий був випад підлітка, але зуміла відреагувати в тональності, несподіваною і для самого учня, і для його однокласників: "Розумію тебе, Петя. Коли я була школяркою, дуже любила англійські і американські групи. Але запевняю тебе, не менше чудові і французькі шансоньє. На наступному уроці ми послухаємо записи пісень Азнавура і Каас. Речі, які одужають, спробуємо переводити. Мені здається, Петя, з твоєї музикальності ти оціниш моїх улюблених співаків".

Проаналізуйте ситуацію, що склалася на уроці і реакцію молоді вчительки.

Рішення. Молода вчителька правильно зорієнтувалася, враховуючи вік, інтереси учня і мотивуючи важливість вивчення французької мови.

Ознайомтесь із змістом педагогічної ситуацій та запропонуйте власні ефективні шляхи її розв'язання

Проблемна ситуація

Для них характерне виникнення інтелектуального або психологічного утруднення у суб'єктів навчання; прояв певної суперечності; неузгодження.

Учитель пояснює новий матеріал. Бешкетник Сашко у цей час напівголосно тупає ногами під партою. Коли вчитель перестає говорити, тупання припиняється. Це повторюється кілька разів.

Варіант 1. Учитель звертається до класу: "А це ідея!

Проведімо гру «Скільки у слові складів?». Я буду говорити, а ви — напівголосно відстукуватимете ногами кількість складів у промовлених мною словах. Потім я знову повторю кожне речення, а ви за мною, але вже без тупотіння, і так далі. Починаймо!"

Варіант 2. Жартома: "Тихо! У Сашка щось тупотить під партою! Може, це дух неслухняного учня? Треба викликати екстрасенсів! Проте за законом я не маю права допускати до тебе екстрасенсів без відома твоїх батьків. Що ж нам робити?...".

Варіант 3. "Щось ми засиділися! Проведімо фізкультхвилинку!"

Надалі вчитель має поспостерігати і з'ясувати причину Сашкового бешкетування: відсутність інтересу до уроку, бажання привернути увагу педагога чи

однокласників тощо. Можливо, хлопчик має достатній потенціал, щоб більше працювати на уроці. За потреби можна провести індивідуальну бесіду з ним

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми.
2. Підготувати блок-схеми або конспект основних питань теми.
3. Створити групову презентацію теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті.
4. Скласти зведений термінологічний словник до теми.

Розв'язування творчих (професійно-орієнтованих) завдань Обґрунтуйте своє розуміння даної педагогічної ситуації «Старанний тугодум»

Версія вчителя: «Не галасує на уроці, не розмовляє, але при цьому абсолютно не в темі. Або не чує, або не розуміє». Такому учневі необхідно довго розтлумачувати нову тему, що неможливо, якщо в класі більше ніж двадцятьох дітей. Ситуація дратує, і вчитель мимоволі починає прискіпливо ставитися до дитини.

Версія дитини: «Учитель незрозуміло пояснює матеріал!»

Шляхи розв'язання. Перша (досить поодиноким) причина конфлікту — затримка розумового розвитку дитини. Якщо при оформленні медичної карти дитині поставили цей неприємний діагноз, то її бажано віддати до спеціалізованої школи.

Інша причина цього конфлікту — неправильна підготовка до школи. Діти, які перед школою не відвідували садочок або спеціальну групу підготовки, складно пристосовуються до групового навчання. Батькам слід поговорити із викладачем — він порадить, як краще побудувати домашнє навчання.

Діагноз. «Ні» конформізму! У гонитві за прихильністю вчителя в жодному разі не можна змушувати дитину підлаштовуватися під однокласників, тихо сидіти й терпляче чекати, поки вчитель щось пояснює. На думку психологів, діти, яким у початкових класах не надавали можливості демонструвати свої знання, часто виростають байдужими й безініціативними.

Практичне заняття 3 Вчитель як суб'єкт педагогічної діяльності

План

1. Професійно-обумовлені вимоги до вчителя
2. Функції вчителя
3. Стресостійкість як значуща риса особистості вчителя
4. Психологічні типи педагогів

Рекомендована література [3,5,8,9,12,15,17,19,20]

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти із основними складовими структурно-ієрархічної моделі особистості педагога – педагогічною спрямованістю та психологічною компетентністю, озброїти майбутніх фахівців знаннями про їх сутність і значення в майбутній професійній діяльності.

Питання для дискусії

1. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя.
2. Вплив якостей особистості вчителя на формування особистості учня.
3. Професійно-значущі якості особистості педагога.
4. Стресостійкість як значуща риса особистості вчителя.
5. Самосвідомість педагога (Я-концепція) у структурі педагогічної діяльності.
6. Спрямованість особистості педагога, види педагогічної спрямованості і типи педагогів.
7. Психологічні типи педагогів.
8. Психологічний портрет педагога в суспільній свідомості (очима учнів, колег, керівництва, батьків та громадськості).
9. Педагогічний імідж.
10. Мотивація вчителя та продуктивність його педагогічної діяльності.
11. Психологічні засади оцінювання вчителем навчальних досягнень учнів.

КЕЙС 1

На прохання завідувача з навчальної роботи ти заміняєш хворого вчителя в чужому класі. Почався урок. Клас важко піддається управлінню. Ти вітаєшся — жодної уваги. Як бути?

(Учителька, зовсім не звертаючи уваги на клас, почала малювати на дошці дуже цікаву картинку. Розмови потихеньку припинилися. Діти почали уважно розглядати малюнок. Тоді вона запитала, що б це означало. Деякі діти висловили свою думку. Вона подякувала. Почався нормальний урок.)

КЕЙС 2

Увійшовши до класу на урок, учитель побачив на дошці карикатуру на себе. Діти розраховували, що почнеться пошук винуватця й урок буде зірвано. Що робити?

(Учитель посміхнувся, підійшов до дошки, підправив малюнок і почав урок. Учні засмутилися та здивувалися.

Урок пройшов нормально. Більше такого не повторювалося.)

КЕЙС 3

У 6-му класі дві дівчинки, Аня і Маша, вище за всіх у класі, вони більш розвинені фізично, відокремлені, починають цікавитися хлопчиками і т.д. Вони вступають в період статевого дозрівання. Дівчата можуть надіти на голову шматок тканини, щоб на них звернули увагу. При наявності таких учнів в класі вчителю важко утримувати дисципліну.

Як учитель може запобігти такі моменти? Як уникнути конфліктних ситуацій?

Рішення. Учитель повинен знайти спосіб створення у дівчаток дієвого мотиву, щоб вони переконалися в особистісному сенсі уроку по трудовій діяльності, що їм важливо навчитися шити одяг.

У даній ситуації вчитель запропонував їм змодельовати власні спідниці, і після придбання відповідних навичок і відмінно виконаної роботи дівчинки захопилися уроками шиття. А вчитель переконався у важливості правильної мотивації запланованих уроків в цілому і окремих учнів зокрема.

Ознайомтесь із змістом педагогічної ситуації та запропонуйте власні ефективні шляхи її розв'язання

Запланована ситуація

Заздалегідь продумані одним або кількома учасниками педагогічного процесу.

Під час пояснення нового матеріалу вчитель робить поточні записи на дошці. Коли потрібно стерти один з них, він намагається скористатися ганчіркою. Та тільки притискає її до дошки, як лунає голосне пищання — учні замотали в ганчірку іграшку-пискавку. Клас дружно регоче.

Варіант 1. Учитель спокійно виймає іграшку з ганчірки і радісно промовляє: “Це мені? Дякую! Давно мріяла про таку!”.

Варіант 2. Учитель виймає іграшку і весело питає: “Самі придумали? Креативно! Буду сьогодні на уроці використовувати її як сигнал закінчення роботи над певним завданням”.

Оскільки така ситуація — пошук “точки кипіння” педагога, випробування його емоційної рівноваги, головне тут — не піддаватися на “провокації”. Учні не

плануватимуть нових подібних ситуацій, якщо побачать, що не досягли бажаної мети.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми.
2. Підготувати блок-схеми або конспект основних питань теми.
3. Створити групову презентацію теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті.
4. Скласти зведений термінологічний словник до теми.

Розв'язування творчих (професійно-орієнтованих) завдань Обґрунтуйте своє розуміння даної педагогічної ситуації

«Розумний бешкетник»

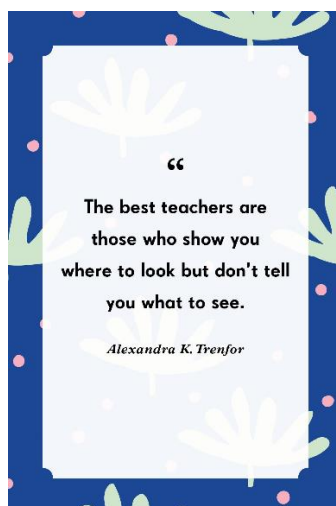
Версія вчителя: «Заважає вести урок! Постійно перебиває вчителя й відволікає однолітків. Сперечається!» Слід зазначити, що в деяких суперечливих ситуаціях дитина дійсно виявляється правою (багато прикладів можна розв'язати у різний спосіб), але пояснювати всьому класу різні варіанти розв'язання у вчителя фізично бракує часу.

Версія дитини: «Я все це вже знаю. Мені нудно!»

Шляхи розв'язання. Подібні проблеми часто виникають у дітей, батьки яких посилено займалися раннім розвитком дитини.

А потім... віддали її до звичайної школи, де в класі 30 дітей і багато хто з них ще не знає літери. Якщо є можливість, таку дитину краще перевести до школи з поглибленим вивченням окремих предметів. Немає — попросіть учителя побільше завантажувати її та не сварити за демонстрацію своїх знань.

Діагноз. Поспішили! Якщо дитині ще не виповнилося 7 років, то за психологічної неготовності має сенс забрати її зі школи, а в наступному році знову віддати до першого класу. Якщо вже виповнилося 7,5 років, доведеться паралельно розвивати в дитини здатність навчатися.

Практичне заняття 4

Психологічні засади педагогічного спілкування та управління

План

1. Задачі педагогічного спілкування
2. Функції педагогічного спілкування
3. Стилi педагогічного спілкування
4. Комунікативні прийоми оптимізації педагогічного спілкування

Рекомендована література [3,5,8,12,15,17,19,20]

Мета: ознайомити студентів з психологічними особливостями педагогічного спілкування, його сторонами та маркерами проявів; визначити психологічну доцільність застосування стилів та методів управління у майбутній педагогічній діяльності.

Питання для дискусії

1. Психологічна характеристика педагогічного співробітництва та спілкування.
2. Значення педагогічного спілкування як формування контактної педагогічної взаємодії.
3. Роль зворотного зв'язку при педагогічному спілкуванні.
4. Комунікативна сторона педагогічного спілкування.
5. Перцептивна сторона педагогічного спілкування.
6. Інтерактивна сторона педагогічного спілкування.
7. Сміслова спрямованість спілкування педагога.
8. Стилi педагогічного спілкування та їх вплив на ефективність учбової діяльності та формування особистісних якостей учнів.
9. Стилi педагогічного керівництва групою.
10. Індивідуальний стиль діяльності вчителя.
11. Стилi педагогічної діяльності.

КЕЙС 1

Ви приступили до проведення уроку. Всі учні заспокоїлися, настала тиша, і раптом у класі хтось голосно засміявся. Коли ви, не встигнувши нічого сказати, питально і здивовано подивилися на учня, що засміявся, він, дивлячись вам прямо в очі, заявив: «Мені завжди смішно дивитися на вас і хочеться сміятися, коли ви починаєте вести заняття».

Як ви відреагуєте на це? Виберіть підходящий варіант слів наведених реакцій учителя з числа запропонованих нижче.

1. *«От тобі і на!»*
2. *«А що тобі смішно?»*
3. *«Ну, і заради бога!»*
4. *«Ти що, дурачок?»*
5. *«Люблю веселих людей».*

6. «Я радий(а), що створюю в тебе веселий настрій».
Власний варіант_.

КЕЙС 2

Учитель дає учневі завдання, а той не хоче його виконувати і при цьому заявляє: «Я не хочу це робити!» — Яка повинна бути реакція вчителя?

1. «Не хочеш — змусимо!»
2. «Для чого ж ти тоді прийшов учитися?»
3. «Тим гірше для тебе, залишайся неуком. Твоє поведження схоже на поведження людини, що на зло собі хотів би відрізати свій ніс».
4. «Чи усвідомлюєш ти, чим це може для тебе закінчитися?»
5. «Не міг би ти пояснити, чому?»
6. «Давай сядемо й обговоримо — може бути, ти і правий».
7. Ваш варіант

КЕЙС 3

У процесі роботи в школі вчителю доводиться стикатися з ситуаціями, в яких колись міркувати, і мимоволі доводиться вдаватися до придушення свавілля учнів.

У чому може бути помилка вчителя при необхідності наказувати? Яким повинен бути наказ по формі?

Рішення. Наказ повинен бути "чистим" впливом на волю учня без впливу на інші психічні процеси. Інакше наказ може сприйматися учнем як образливий, образливий.

Наказ з відтінком "попередити" може сприйматися як загроза. Поява в наказі обертонів "дорікати" відразу зводить його до вульгарної лайки. Коли ж до наказу додається дія "пояснення", виходить "вдовбування", завжди образливе для учня. Подібні "гримучі суміші" завжди ведуть до конфліктів.

Ознайомтесь із змістом педагогічної ситуації та запропонуйте власні ефективні шляхи її розв'язання

Спонтанна ситуація

Ситуації, появи яких ніхто не міг передбачити.

Учитель пояснює новий матеріал. Раптом класом пробігає миша. Серед учнів паніка. Вчитель реагує спокійно (навіть якщо боїться мишей).

Варіант 1. Констатує: «Бачте, ми не самі у класі. Треба бути обережними у висловлюваннях, а то від сорому навіть миші від нас тікають!».

Варіант 2. Пропонує виконати завдання, пов'язане якимось чином з «мишачою темою». Наприклад, на уроці математики — скласти задачу про мишу; на уроці мови — усно (письмово) описати цю тваринку; на уроці читання — скласти казку про мишку тощо.

Після уроку педагог обов'язково має повідомити завгоспа школи про ситуацію для подальшої дератизації класу, оскільки миші — розповсюджувачі небезпечних хвороб.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми.
2. Підготувати блок-схеми або конспект основних питань теми.
3. Створити групову презентацію теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті.
4. Скласти зведений термінологічний словник до теми.

Розв'язування творчих (професійно-орієнтованих) завдань Обґрунтуйте своє розуміння даної педагогічної ситуації

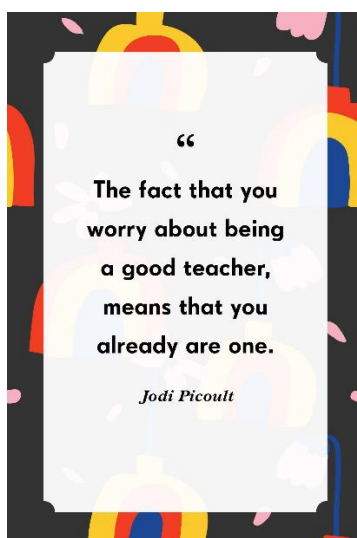
«Небесний тихохід»

Версія вчителя: «Живе в хмарах, постійно відволікається. Усе потрібно повторювати по кілька разів!» Учителеві не подобається, що батьки ретельно роблять із дитиною уроки й не дають їй самостійно вчитися. Як наслідок — за домашнє завдання в неї тверде «12», а самостійну роботу в класі ледве можна оцінити на «3».

Версія дитини: «Учитель занадто швидко все розповідає».

Шляхи розв'язання. Навчіть дитину вчитися самостійно. Батьки! Давайте своїй дитині завдання та займайтеся своїми справами, а потім перевіряйте тільки кінцевий результат.

Діагноз. Це наслідки посиленних занять удома. Дитині потрібно, щоб учитель контролював кожний її крок і обов'язково хвалив, хвалив, хвалив... Адже саме так поводитися батьки, коли вчили її вдома читати або писати. А якщо вчитель на секунду переводить увагу на решту дітей, то ця дитина припиняє думати — і починає мріяти.

Практичне заняття 5

Психологічні засади вирішення конфліктів у педагогічній діяльності

План

1. Специфіка педагогічних конфліктних ситуацій та динаміка їх розвитку
2. Конфлікт у взаємодії «вчитель -- учні»
3. Міжособистісні конфлікти у педагогічному колективі
4. Основні прийоми та стилі розв'язання конфліктних ситуацій
5. Ігрові методи вирішення конфліктних ситуацій

Рекомендована література [1,2,3,5,8,11,12,13,19,20]

Мета: ознайомити студентів з психологічними особливостями педагогічної взаємодії з учасниками освітньо-виховного процесу сучасної школи: учнями, колегами, батьками та керівництвом школи.

Питання для дискусії

1. Психологічна характеристика педагогічних конфліктних ситуацій.
2. Значення педагогічного спілкування як формування контактної педагогічної взаємодії.
3. Роль зворотного зв'язку при педагогічному спілкуванні.
4. Комунікативна сторона педагогічного спілкування.
5. Перцептивна сторона педагогічного спілкування.
6. Інтерактивна сторона педагогічного спілкування.
7. Сміслова спрямованість спілкування педагога.
8. Стилі педагогічного спілкування та їх вплив на ефективність учбової діяльності та формування особистісних якостей учнів.
9. Стилі розв'язання конфліктних ситуацій
10. Індивідуальний стиль діяльності вчителя.
11. Стилі педагогічної діяльності при вирішенні конфліктних ситуацій.

КЕЙС 1

Учень розчарований своїми навчальними успіхами, сумнівається у своїх здібностях і в то- му, що йому коли-небудь, удасться зрозуміти і засвоїти матеріал. Він говорить учителеві: «Як ви думаєте, чи удасться мені коли-небудь учитися на відмінно і не відставати від інших хлопців у класі?». Що повинен на це йому відповісти вчитель?

1. *«Якщо чесно сказати — сумніваюся».*
2. *«Пак, звичайно, у цьому ти можеш не сумніватися».*
3. *«У тебе прекрасні здібності, і я пов'язую з тобою великі надії».*
4. *«Чому ти сумніваєси в собі?»*
5. *«Давай поговоримо і з'ясуємо в чому тут проблема».*
6. *«Багато чого залежить від того, як ми з тобою будемо працювати».*
7. —

КЕЙС 2

«Я відчуваю, що заняття, які ви ведете, не допомагають мені», — говорить учень вчителе-ві і додає: «Я взагалі думаю кинути заняття». Як на це повинен відреагувати вчитель?

1. «*Перестань говорити дурниці!*»
2. «*Нічого собі, додумався!*»
3. «*Може, тобі знайти іншого вчителя?*»
4. «*Я хотів би докладніше знати, чому в тебе виникло таке бажання?*»
5. «*А що, якщо нам попрацювати разом над вирішенням твоєї проблеми?*»
6. «*Може, твою проблему можна вирішити якимось інакше?*»
7. _____

КЕЙС 3

З одного боку, учитель знає, що певний навчальний матеріал зрозуміти нелегко, а з іншого - говорить: "Що ж тут незрозумілого?".

Як дозволяється ця суперечність?

Рішення. Якщо вчитель усвідомлює, що викладає нелегкий матеріал, то він повинен бути терплячим і уважним до ускладнень учня. Учитель повинен використовувати спосіб словесного впливу, пояснювати.

В іншому випадку формується звичка відбуватися, прикриваючись фразою: "Що ж тут незрозумілого?". Це нервує, ображає, ображає учня, як і будь-якого співрозмовника в схожих ситуаціях.

Ознайомтесь із змістом педагогічної ситуації та запропонуйте власні ефективні шляхи її розв'язання

Бажання зірвати урок

Після перерви педагог заходить до класу і бачить, що весь учительський стіл залитий водою.

Варіант 1. Спокійно просить чергових швидко витерти воду зі столу. Розпочинає урок, не використовуючи вчительський стіл.

Варіант 2. Просить чергових витерти воду. Переносить свої речі на парту до одного з учнів, який наразі сидить сам, і проводить урок з тієї парті. Одразу після закінчення уроку педагог попереджає учнів класу: "Нагадую, що на початку уроку в класній кімнаті має бути порядок, за яким стежать чергові. Решта учнів мають їм допомагати. Якщо ж ви не будете поводитись у класній кімнаті пристойно, мені доведеться на перерві замикати її на ключ для провітрювання".

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Опрацювати основну та додаткову літературу з теми.
2. Підготувати блок-схеми або конспект основних питань теми.

3. Створити групову презентацію теми та підготуватися до доповіді-демонстрації на практичному занятті.
4. Скласти зведений термінологічний словник до теми.

Розв'язування творчих (професійно-орієнтованих) завдань Обґрунтуйте своє розуміння даної педагогічної ситуації

«Шкідливий тип»

Версія вчителя: учитель навряд чи зізнається, що якась дитина йому просто не подобається. Швидше за все, особисту ворожість він спробує приховати під «пристойнішими» приводами: погана поведінка, неухважність та ін.

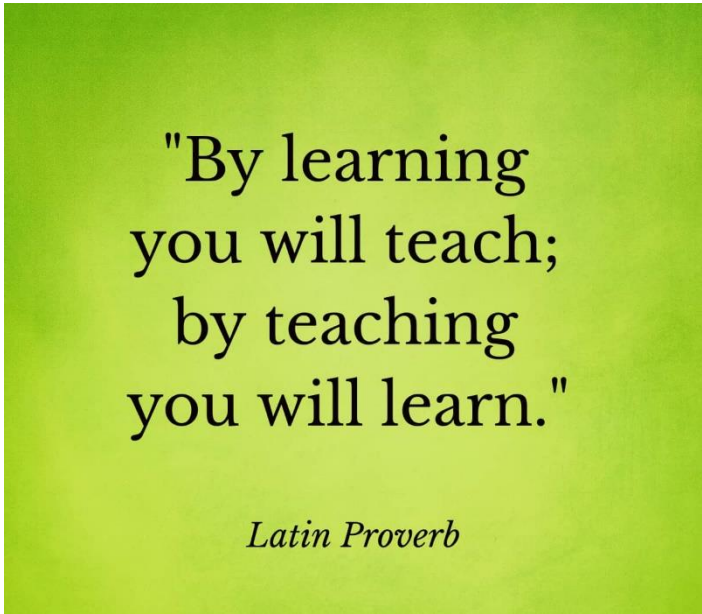
Версія дитини: «Учитель до мене чіпляється!»

Шляхи розв'язання. Часто саме дитина відчуває антипатію до вчителя, тому що той не грає, а вимагає. Батьки, поясніть дитині, що вчитель так поводить, щоб навчити її нового. Якщо ворожість виходить від учителя, завдання батьків — не обвинувачувати його в непрофесіоналізмі, а з'ясувати першопричини.

Здебільшого досить щиро поговорити з педагогом. Слід розповісти вчителю про особливості характеру й темпераменту дитини.

Добре б спитати поради, як скоригувати ці дефекти. Учителю буде приємно дізнатися, що його думку цінують. Обов'язково відвідайте батьківські збори, навіть якщо боїтеся почути там неприємне для себе. Уникайте обвинувачень, оцінювань, агресії.

Діагноз. Зазвичай один із учасників конфлікту справді відчуває ворожість, а другий лише захищається, відповідаючи на неї. У цій ситуації батькам необхідно зрозуміти, хто ж є провокатором.

"By learning
you will teach;
by teaching
you will learn."

Latin Proverb

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Форма ІНДЗ: завершена практична дослідницька робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Актуалізація структури наукової публікації (статті, тез доповідей).

Структура наукової статті

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Технічні вимоги до оформлення статті:

Формат – А 4

Поля – всі 2 см

Абзац – 1,25 см

Міжрядковий інтервал – 1,5 см (без пт)

Шрифт – Times New Roman

Кегль – 14

Вирівнювання основного тексту по ширині

Орієнтовна тематика ІНДР

1. Психологічні особливості адаптації молодого вчителя
2. Специфіка адаптації до умов навчання у ЗВО студентів з міських та сільських шкіл.
3. Специфіка психологічної підготовки майбутніх вчителів у МДУ
4. Порівняльний аналіз психологічної підготовки майбутніх вчителів в Україні та Польщі.
5. Порівняльний аналіз психологічної підготовки майбутніх вчителів в Україні та Чехії.

6. Порівняльний аналіз психологічної підготовки майбутніх вчителів в Україні та Німеччині.
7. Порівняльний аналіз психологічної підготовки майбутніх вчителів в Україні та США.
8. Порівняльний аналіз психологічної підготовки майбутніх вчителів в Україні та Канаді.
9. Психологічні компетенції сучасного вчителя (за предметною спеціальністю)
10. Комунікативна компетентність майбутніх педагогів.
11. Соціально-психологічні компетентності вчителя загальноосвітньої школи (за предметною спеціальністю)
12. Професійна активність особистості як важлива компетенція сучасного педагога
13. Психологічні складові професійної компетентності сучасного педагога.
14. До проблеми психологічної специфіки застосування нових інформаційно-комунікативних технологій в різних ланках загальноосвітньої школи.
15. Психологічна специфіка застосування інтерактивних методів навчання та виховання в різних ланках загальноосвітньої школи.
16. Психологічна специфіка формування мотивації учіння в різні вікові періоди.
17. Шляхи формування пізнавально-соціальної мотивації учіння в учнів різного віку.
18. Психологічні чинники шкільної неуспішності в молодшому шкільному, підлітковому та юнацькому віці: порівняльний аналіз.
19. Особливості проявів асертивності у особистості молодого педагога сучасності
20. Зв'язок стилю спілкування педагога з дітьми з типом його прив'язаності.
21. Психологічні бар'єри у готовності педагога до діяльності в інклюзивному освітньому просторі.
22. Психологічні чинники та специфіка застосування нових інформаційно-комунікативних технологій в різних ланках загальноосвітньої школи.
23. Психологічні особливості застосування педагогами інтерактивних методів навчання та виховання в різних ланках загальноосвітньої школи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЕКЗАМЕНУ

- 1 Психологія педагогічної діяльності як психологічна галузь.
- 2 Теоретичні та прикладні завдання психології педагогічної діяльності.
- 3 Педагогічна діяльність в освітянському просторі.
- 4 Зв'язок психології педагогічної діяльності з іншими науками.
- 5 Характеристика методів психології педагогічної діяльності.
- 6 Психологічний аналіз уроку.
- 7 Загальне поняття про педагогічну діяльність.
- 8 Педагогічна діяльність у системі інших видів діяльності.
- 9 Психологічні особливості діяльності вчителя на сучасному етапі розвитку школи.

- 10 Психологічна специфіка віково-орієнтованої моделі освітньої діяльності.
- 11 Функції педагогічної діяльності.
- 12 Психологічна структура педагогічної діяльності (цілепокладання, мотивація, суб'єктно-об'єктна та суб'єкт-суб'єктна взаємодія, умови, засоби, результат).
- 13 Основні етапи педагогічної діяльності.
- 14 Професійне становлення фахівця, проблеми та шляхи розв'язання.
- 15 Шляхи формування професіоналізму.
- 16 Професійна компетентність.
- 17 Психологічні компетенції та компетентності сучасного вчителя.
- 18 Психологічна готовність педагога до професійної діяльності та його профпридатність (відповідність).
- 19 Професійна самосвідомість як складова психологічної компетентності педагога.
- 20 Професіографічна структура особистості педагога (професіограма та психограма).
- 21 Поняття та процес професійної адаптації вчителя.
- 22 Професійна адаптація молодого вчителя (до педагогічного колективу, до учнівського колективу, до змісту педагогічної діяльності).
- 23 Шляхи психологічного самовдосконалення вчителя.
- 24 Професійна деформація особистості вчителя.
- 25 Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя.
- 26 Вплив якостей особистості вчителя на формування особистості учня.
- 27 Професійно-значущі якості особистості педагога.
- 28 Стресостійкість як значуща риса особистості вчителя.
- 29 Самосвідомість педагога (Я-концепція) у структурі педагогічної діяльності.
- 30 Спрямованість особистості педагога, види педагогічної спрямованості і типи педагогів.
- 31 Психологічний портрет педагога в суспільній свідомості (очима учнів, колег, керівництва, батьків та громадськості).
- 32 Мотивація вчителя та продуктивність його педагогічної діяльності.
- 33 Психологічні засади оцінювання вчителем навчальних досягнень учнів.
- 34 Педагогічні вміння й навички, умови їх формування.
- 35 Поняття про педагогічні здібності та їх класифікація.
- 36 Структура педагогічних здібностей.
- 37 Методики діагностики педагогічних здібностей.
- 38 Розвиток творчих здібностей педагога.

- 39 Психологічна характеристика педагогічного співробітництва та спілкування.
- 40 Стилi педагогічного спілкування та їх вплив на ефективність учбової діяльності та формування особистісних якостей учнів.
- 41 Роль зворотного зв'язку при педагогічному спілкуванні.
- 42 Комунікативна сторона педагогічного спілкування.
- 43 Перцептивна сторона педагогічного спілкування.
- 44 Інтерактивна сторона педагогічного спілкування.
- 45 Стилi педагогічного керівництва групою.
- 46 Індивідуальний стиль діяльності вчителя.
- 47 Стилi педагогічної діяльності.
- 48 Сміслова спрямованість спілкування педагога.
- 49 Психологічна характеристика педагогічної взаємодії: суб'єкт-об'єктної та суб'єкт-суб'єктної.
- 50 Значення педагогічного спілкування як форми контактної педагогічної взаємодії.
- 51 Міжособистісні стосунки між учасниками педагогічного процесу.
- 52 Взаємини вчителя з учнями, батьками та колегами.
- 53 Труднощі та бар'єри у спілкуванні вчителів й учнів.
- 54 Діагностика моделі поведінки педагога у спілкуванні з учнями на заняттях.
- 55 Структура, види та етапи становлення авторитету вчителя.
- 56 Можливі проблеми взаємодії педагога з колегами.
- 57 Психологічні основи конструктивної взаємодії вчителя з батьками учнів.
- 58 Психологічні особливості педагогічного колективу.
- 59 Психологічний клімат педагогічного колективу.
- 60 Поняття про педагогічну майстерність та творчість.
- 61 Класифікація рівнів педагогічної майстерності за Н.В. Кузьміною.
- 62 Педагогічна культура та її ознаки.
- 63 Способи формування психологічної культури педагога.
- 64 Психологічні основи педагогічного такту та етики.
- 65 Психогігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у школі.
- 66 Стрес та психічна напруга у діяльності педагога.
- 67 Основні причини порушення психічного здоров'я вчителя.
- 68 Емоційно-вольова саморегуляція педагога.
- 69 Засоби емоційної саморегуляції педагога.
- 70 Методи психофізіологічного та психологічного відновлення вчителя.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні курсу «Психологія педагогічної діяльності» для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, викладачем можуть використовуватися спеціальні методи: аналітико-синтетичні, творчі, кейс-ситуації, лабораторна робота, практичні, інформаційні, репродуктивні, інтерактивні. Форми оцінювання: екзамен, фронтальне опитування, контрольна робота, доповіді, експрес-опитування, тестування знань, лабораторна робота, усне опитування, презентація, ситуативні завдання, самоконтроль.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівникам для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквиум, виступ студента із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне, бланкове тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни із відповідним коефіцієнтом.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень студента протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, лабораторна, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Основою усного контролю слугує монологічний наратив студента (у підсумковому контролі – більш повний, системний виклад матеріалу) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді студента. Усний контроль проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та практичні, лабораторні заняття. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку модулю.

Поточний контроль основної частини матеріалу дисципліни рекомендується завершувати не пізніше передостаннього навчального тижня семестру.

Форми та порядок оцінювання знань аудиторної роботи студентів пропонує викладач-лектор (керівник курсу) за участю викладачів, які ведуть семінарські (практичні) та лабораторні заняття. Поточна аудиторна діяльність студента оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань є:

«Відмінно» - 100% - 90% вірних відповідей

«Добре» - 89% - 75% вірних відповідей

«Задовільно» - 74% - 60% вірних відповідей

«Незадовільно» - до 60% вірних відповідей

Методи письмового контролю - забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння. У письмовій роботі студенту необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних проблем.

Критерії оцінювання письмової роботи студентів є:

«Відмінно» - виставляється за повну, правильну і обґрунтовану відповідь в письмовій формі. Студент оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.

«Добре» - показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обґрунтовану відповідь, з якої видно, що студент розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і уміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.

«Задовільно» - показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що студент здатний

відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості) і використовує засвоєні способи дій в нестандартних умовах за зразком.

«Незадовільно» - виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

Методи усного контролю – бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання практичних робіт: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання, ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження студента, викладачем для кожного студента встановлюється обов'язковий мінімум виступів на семінарських заняттях у семестрі і мінімальна кількість виступів з обговореннями поставлених питань (участь у дискусіях); виконання в повному обсязі аудиторної роботи, обов'язкових завдань СРС.

Критерії оцінювання студента на практичних заняттях є:

«Відмінно» - прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.

«Добре» - прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.

«Задовільно» - прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.

Пасивна присутність на занятті не оцінюється.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи. Самостійна (індивідуальна) студентів, яка передбачена в темі поряд з

аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Контроль і облік поточної успішності на аудиторних заняттях самостійної (індивідуальної) роботи здійснюється шляхом виставлення в журналі обліку роботи викладача оцінок за чотирибальною (національною) шкалою.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи є:

«Відмінно» - студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і виконує роботу, вільно використовує набуті теоретичні знання при виконанні самостійної роботи, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«Добре» - студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його в самостійній роботі; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного в самостійній роботі;

«Задовільно» - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але в роботі плутає поняття, практичні завдання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; виявляє неточності у знаннях при виконанні роботи, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«Незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не відображає в роботі правильні результати, визначення, висновки в роботі не сформовані з опорою на теоретичні знання, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не виявляються.

Проміжний контроль – контроль, який проводиться з метою виявлення і попередження неуспішності студентів. Проведення проміжного контролю ініціюється проректором з науково-педагогічної роботи чи деканом відповідного факультету. Проміжний контроль виставляється за національною шкалою в результаті написання письмової роботи. Результати проміжного контролю виставляються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» та у «Журналі обліку роботи академічної групи» але не враховуються у загальному розподілі балів і не включаються до жодного виду робіт із коефіцієнтом.

Критерії оцінювання проміжного контролю є:

«**Відмінно**» - повністю розкрив зміст поставленого завдання чи проблеми; чітко зрозумів зміст, при цьому володіє спеціальною термінологією; послідовно і логічно викладає матеріал. Допускається 1-2 неточності у викладанні матеріалу, які не приводять до помилкових висновків.

«**Добре**» - правильно розкрив основний зміст матеріалу; точно користується термінологією; роботу виконав без грубих помилок. У відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві висновки та узагальнення, не грубі помилки, які не впливають на конкретний зміст.

«**Задовільно**» - зміст питання викладено частково, не завжди послідовно; відповідь неповна, але суть завдання в цілому розкрита; у використанні термінології є помилки.

«**Незадовільно**» - не розкрито основний зміст завдання; допущені грубі помилки в кінцевих висновках; студент слабо володіє спеціальною термінологією.

Модульний контроль проводиться один раз на семестр, включає проведення контрольного заходу за всіма темами змістовних модулів у формі контрольної роботи. До контрольної роботи допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульного контролю. При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи є:

«**Відмінно**» - ставиться за правильне виконання всіх завдань;

«**Добре**» - ставиться за виконання 75 % від усіх завдань;

«**Задовільно**» - ставиться, якщо правильно виконано більше 60% від запропонованих завдань;

«**Незадовільно**» - ставиться, якщо завдань виконано менше за 60 % від запропонованих завдань.

Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються «незадовільно» незалежно від причини. Відпрацювання контрольного заходу є обов'язковим.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи та модульної контрольної роботи (помножено на ваговий коефіцієнт), виставляється в журналі обліку роботи викладача, журналі обліку роботи академічної групи та облікових документах деканату.

Підсумковий (семестровий) контроль – екзамен.

Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться за традиційною схемою, оцінюється за національною шкалою (ваговий коефіцієнт – 0,4 прийнятий для денної форми навчання та 1,0 – для заочної форми навчання). Кожен студент, незалежно від поточної успішності, має його скласти. Складений екзамен з оцінкою «незадовільно» не зараховується і до суми балів поточної успішності не додається. Щоб ліквідувати академзаборгованість з навчальної дисципліни студент складає екзамен повторно, при цьому результати поточної успішності зберігаються. У відповідності до вимог об'єктивна оцінка рівня знань з боку викладача оцінюється наступним чином: під час складання іспиту з дисципліни кожен студент отримує індивідуальний білет; на підготовку екзаменаційного білету відводиться 45 хвилин, а викладення відповіді – до 20 хвилин. Форма проведення: письмово - усна.

Критерії оцінювання знань студентів при складанні екзамену є:

Кожне питання оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань студента або відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінення завдань білету.

«Відмінно» - У відповіді повністю розкрито зміст питання. Матеріал викладено логічно, аргументовано, мова є грамотною, науковий стиль викладення матеріалу, вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом, що винесено для самостійної роботи.

«Добре» - Відповідь досить повно розкриває зміст питання або розкриває основні (найважливіші) аспекти у запитанні, студент володіє термінологічним апаратом дисципліни. У викладеному матеріалу студент має помилки із аргументацією відповіді, недостатня логічність та послідовність викладення матеріалу. У відповіді продемонстровано високий рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та середній рівень володіння додатковим матеріалом.

«Задовільно» - Відповідь на контрольне питання є неповною, розкриває тільки деякі аспекти навчального матеріалу. Студент припускається помилок у використанні термінології навчальної дисципліни. Рівень володіння матеріалом, що було викладено на лекціях, та додатковим матеріалом є середнім.

«Незадовільно» - У відповіді допущено суттєві помилки, які свідчать про незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; студент слабо володіє термінологією дисципліни. Відповідь практично відсутня, студент демонструє незнання лекційного матеріалу або обов'язкової літератури; не володіє термінологією.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за екзамен для студентів заочної форми навчання.

При оцінюванні знань студентів денної форми навчання, підсумкова оцінка відповідей на білет множиться на середньо ваговий коефіцієнт – 0,4, отриманий результат додається до середньовагового, що є результатом оцінювання роботи студента за аудиторну роботу, контрольний захід та самостійну роботу. Отриманий результат є підсумковою оцінкою за вивчення предмету.

Підсумкова оцінка за вивчення предмета виставляється за шкалами: 4-бальною національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 100 – бальною ECTS і фіксується у відомості, заліковій книжці, індивідуальному плані студента.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Аматьєва О., Саяпіна С. Психологія педагогічної діяльності. Курс лекцій для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Аматьєва, С. Саяпіна; МОНМС України, Слов'ян. держ. пед. ун-т. – Слов'янськ, 2010. – 305 с.
2. Вікова та педагогічна психологія / За ред. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинської та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/495-vkova-ta-pedagogchna-psihologiya-skrichenko-ov.html>
3. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посіб. / О.Г. Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с. Режим доступу: http://libzv1960.ucoz.com/vidra-vikova_ta_ped-psikh..pdf
4. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник / О.І. Власова. – К.: Либідь, 2005. – 400с. Режим доступу: <http://refs.in.ua/vlasova-oi-pedagogichna-psihologiya-navch-posibnik-k-libide.html>
5. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій / М.М.Заброцький. – К.: МАУП, 2000. – 100 с. Режим доступу: <http://skaz.com.ua/psihologiya/2375/index.html>
6. Заброцький М.М., Павелків Р.В. Педагогічна психологія (Теоретичні концепції та практикум): Навчальний посібник / М.М. Заброцький, Р.В. Павелків. – Рівне, 2003. – 297 с.
7. Завалевський Ю.І. Сучасний вчитель: вимір часу : навч.-метод. посіб. / Ю. І. Завалевський. – К. : Букрек, 2008. – 288 с.
8. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Психологія спілкування педагога: інтегративний підхід [навчальний посібник; 2 видання: розширене та доповнене] / В. Л. Зливков, С. О. Лукомська. – К., Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018. – 353 с.
9. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): 2-ге вид.: Навчальний посібник / В.П. Кутішенко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 128с.
10. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: Практикум: навч. посіб./ Т.М. Лисянська. – К.: Каравела, 2009 – 224 с.
11. Освітні технології: Навчально-метод. Посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін./ за заг. ред.О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256с.
12. Освітні технології: Навчально-метод. Посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін./ за заг. ред.О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256с.
13. Педагогічна психологія / За ред. Проколієнко Л.М., Ніколенка Д.Ф. – К.: Вища школа, 1991. – 183 с.

14. Педагогічна психологія: тестові завдання та глосарій. Навчально-методичний посібник / [Укладачі: Дмитрієва С. М., Бутузова Л. П., – Житомир: видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2018. - 132 с.
15. Подоляк Л.Г., Главник О.П. Основи педагогічної психології (психологія виховання) [Текст]: навч. Посіб. / Л.Г. Подоляк, О.П. Главник. – К.: Главник, 2006. – 112 с.
16. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В.М. Поліщук. – Суми : Університетська книга, 2010. – 352 с.
17. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч.-метод. посіб. для самост.вивч. дисципліни / В.А. Козаков, М.В. Артюшина, О.М. Котикова та ін.; За заг. Ред. В.А. Козакова. — К.: КНЕУ, 2003. — 829 с.
18. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин. – Київ: Академвидав, 2007. – 424 с.
19. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посібн. / В.А. Семиченко. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.
20. Сергєєнкова О. П. Педагогічна психологія. Навчальний посібник / О.П. Сергєєнкова. – К.: Вид. Центр КНЛУ, 2003. – 112 с.

Додаткова література

21. Бех І.Д. Виховання особистості: Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Наук.видання / І.Д. Бех – К.: Либідь, 2003. –280 с.
22. Бутузова Л.П., Сидоренко Н.І. Особистісний профіль усвідомлюваної саморегуляції поведінки майбутніх педагогів / Л.П.Бутузова, Н.І. Сидоренко// Наука і освіта. 2014. - №5/СХХІІ, травень. – С.116-121.
23. Бутузова Л.П., Сидоренко Н.І. Психологічні межі особистості як основа асертивної взаємодії майбутнього педагога / Л.П.Бутузова, Н.І. Сидоренко// Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали ІІІ Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С.449-450.
24. Бутузова Л.П. Системокомплекс професійно важливих якостей психологів, необхідний для роботи в початковій школі /Л.П. Бутузова // Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / За заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є.Колесник, Т.В.Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2014. - С.27-
25. Бутузова Л.П. Психологічний ретроспективний аналіз уявлень майбутніх педагогів про шкільний булінг / Л.П.Бутузова// Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – № 3 (37). – 2018. – С.3-8. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/28786/>
26. Житник Б.О., Крижко В.В., Павлютенков Є.М. Професійне удосконалення вчителя //В кн.: Методична робота в школі /Б.О.Житник, В.В.

Крижко, Є.М. Павлютенков. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 192 с. – С.161-164.

27. Завалевський Ю.І. Конкурентоспроможний вчитель: теорія і практика : навч. посіб. / Ю. І. Завалевський. – Чернівці : Букрек, 2010. – 214 с.

28. Н.В.Кузьміна // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : матеріали Міжнар. наук.- практик. конференції (м. Житомир, 22-23 травня 2014 р.) / За ред. О.А. Дубасенюк, В.А. Ковальчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 20-78. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/42974977.pdf>

29. Мачушник О. Л. Пізнавальна активність як психологічна проблема // Вісник Житомирського державного педагогічного університету / О.Л. Мачушник. – Випуск 13. – Житомир, 2003. – С.257-259.

30. Мачушник О. Л. Ставлення студентів до обраного фаху як чинник їх пізнавальної активності / О.Л. Мачушник // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. – Т. VII, вип. 1. – К., 2005. – С.195 - 202.

31. Мачушник О. Л. Пізнавальна активність у контексті психологічного знання / О.Л. Мачушник // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Київ, 2014. – Том. 11. – Вип.. 11. – Ч. 2. – С. 73-79.

32. Мачушник О. Л. Вивчення особливостей професійної спрямованості майбутніх психологів / О.Л. Мачушник // Теорія і практика сучасної психології. Збірник наукових праць. – Випуск № 2. – Том 2. – Запоріжжя, 2019 р. – С. 77-81.

33. Мусатенко Н. Психологічний клімат колективу: семінар-практикум для вчителів / Н. Мусатенко // Психолог. Шкільний світ. – 2008. – № 19. – С. 16-19.

34. Прикладні аспекти психічного та особистісного розвитку у дослідженнях молодих науковців: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.П. Бутузової. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2017. – 136 с.

35. Семиченко В.А. Психологічна структура педагогічної діяльності [Текст] : навч. Посібник / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К. : Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, 2000 .- Ч. 1. – К., 2000. – 217 с.

36. Семиченко В.А. Психологічна структура педагогічної діяльності [Текст] : навч. Посібник / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К. : Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, 2000 .- Ч. 2. – К., 2001. – 231 с.

Інтернет ресурси

<http://psylib.kiev.ua>

<https://www.twirpx.com> – академічна та спеціальна література з педагогічної психології

<http://www.bronnikov.kiev.ua> – бібліотека психологічної літератури.

Навчально-методичне видання

Психологія педагогічної діяльності

**Методичні вказівки до проведення практичних занять та
організації самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої
освіти
денної та заочної форм навчання
Спеціальності 014.02 Середня освіта
Спеціалізація 014.021 Англійська мова і література**

Укладач Б.В. Барчі

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>